

Ювілей Павли Рогової

2 листопада 2007 р. у колі бібліотекарів і освітян відсвяткувала ювілейну дату директор Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського Павла Іванівна Рогова, кандидат історичних наук, доцент, яка пройшла плідний, наповнений досягненнями й турботами шлях від бібліотекаря до директора державної бібліотеки.

П. І. Рогова закінчила Київський державний педагогічний інститут імені М. Горького (нині Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова) і розпочала свій шлях на бібліотечній ниві у 1970 р. у бібліотеці Київського інституту іноземних мов. З 1972 р. по 1989 р. вона працює у Державній республіканській бібліотеці УРСР імені КПРС (нині - Національна парламентська бібліотека України). Тут, поруч із відомими ук-

раїнськими фахівцями з бібліотечної справи, зокрема В. С. Бабичем, Є. К. Бабич, І. В. Шажко, В. І. Приходько, П. О. Кружаєвою, П. І. Рогова проходила етапи свого становлення як професіонал.

У 1972 р. Павла Іванівна очолює сектор відділу рекомендаційної бібліографії цієї бібліотеки, де під керівництвом завідувачки відділу бібліографії Є. К. Бабич упродовж 17 років працювала як бібліограф, створюючи такі рекомендаційні бібліографічні покажчики, як «Митці Радянської України», «Письменники Радянської України – лауреати», дворічник «Художня література. Критика. Літературознавство» (спільно з Є. К. Бабич), що видані у видавництві «Дніпро», та інші, яких у її добробку майже 20. Ці покажчики надходили до бібліотек України й були неодноразово схвально оцінені як

бібліотекознавцями України, так і читачами. У травні 1989 р. П. І. Рогова приймає пропозицію очолити спеціальну педагогічну бібліотеку при Київському будинку вчителя, фонди якої тільки-но перевезли до нового приміщення після двадцяти років складування. Бібліотека потребувала великих зусиль щодо її організації й розвитку. Саме тут, у напруженій організаційній і науково-методичній роботі, П. І. Рогова розпочинає свій шлях як керівник. Завдяки таким рисам молодого директора бібліотеки, як широка ерудиція, постійний творчий пошук, любов до справи і відповідальність за неї, вміння працювати з людьми, професійна майстерність, за короткий час було піднято цю бібліотеку, яку відразу полюбили київські вчителі. Згодом на базі цієї книгозбірні, розвиваючи ідеї керівників УНР (1917–1920 рр.) щодо розвитку національної освіти, державні мужі вже незалежної України – міністр освіти П. М. Таланчук, його заступник А. Г. Погрібний, очільник Головного управління освіти м. Києва А. І. Тимчик та інші – ініціювали створення вперше в Україні центральної спеціалізованої педагогічної бібліотеки. Отже, у 1993 р. згідно із спільною угодою між МОН України, Головним управлінням освіти м. Києва, Київським будинком учителя, Інститутом психології АПН України та Профспілкою працівників освіти і науки України у Києві на базі фондів педагогічної бібліотеки Будинку вчителя було засновано всеукраїнську галузеву книгозбірню – Центральну освітянську бібліотеку (ЦОБ) Інституту змісту й методів навчання Міністерства освіти України, яка надалі повинна була розбудуватись у «національну освітянську бібліотеку з наданням їй окремої будівлі». Директором цієї бібліотеки було призначено П. І. Рогову. Завдяки енергії й наполегливості, гострому розуму, вимогливості передовсім до себе та тих, хто працював поруч, вмінню застосовувати в роботі сучасні методи керівництва, вдалому поєднанню професійних знань педагога й бібліотекаря, а головне – розумінню потреби у такій спеціалізованій педагогічній бібліотеці, у непрості 90-ті роки їй вдалося розбудувати всеукраїнську освітянську книгозбірню та започаткувати головні напрями її бібліотечно-інформаційної діяльності задля розвитку національної освіти.

ЦОБ успадкувала 80 тис. прим. видань із фонду педагогічної бібліотеки Київського міського будинку вчителя, яку було засновано у 1923 р. при Київському будинку працівників народної освіти (у 1934 р. реорганізованого в Будинок учителя). Активна діяльність колективу бібліотеки під керівництвом директора сприяла подвоєнню фондів книгозбірні, у 2000 р. її фонд уже становив близько 150 тис. прим., 40 % яких складала галузева фахова література, а репертуар фонду періодичних видань України та країн СНД у той складний час нараховував понад 300 назв. Саме в ЦОБ Павла Іванівна з невеликим штатом (19 співробітників) закладає основи системи інформаційної діяльності для освітян м. Києва й України та науково-методичної роботи з освітянськими бібліотеками держави, сприяє об'єднанню бібліотек галузі довкола ЦОБ. І хоча ця бібліотека проіснувала всього шість

років, але її діяльність була справді вагомою – вона заклала фундамент майбутньої державної галузевої книгозбірні України і за короткий час своєю активною діяльністю підтвердила, що така профільна установа краще потрібна Україні.

Наприкінці 90-х, коли в нашій державі повсюди масово закривалися публічні та профспілкові бібліотеки, скорочувалися бібліотечні кадри, до фондів бібліотек не надходила нова література, П. І. Рогова звертається з листом до тодішнього міністра освіти України В. О. Зайчука, в якому обґрунтовує потребу створення в молодій незалежній державі спеціальної державної педагогічної бібліотеки, яка, маючи юридичний статус, зможе розширити напрями своєї діяльності для більш вагомої і системної роботи в освітянській галузі України. У цей час президент АПН України В. Г. Кремень порушує питання про створення бібліотеки в очолюваній ним установі. Зустріч П. І. Рогової із В. Г. Кременем – це сама доля: ідея створення державної галузевої книгозбірні набула реального розвитку. Отже, за ініціативою Академії педагогічних наук та Міністерства освіти і науки України, наприкінці 1999 р. на базі фондів Центральної освітянської бібліотеки та наукової бібліотеки Інституту педагогіки АПН України вперше в нашій державі у структурі АПН України згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 1999 р. № 2018 на базі наукової бібліотеки Інституту педагогіки Академії педагогічних наук України та Центральної освітянської бібліотеки було засновано Державну науково-педагогічну бібліотеку України (ДНПБ України), а її директором-організатором призначено Павлу Іванівну Рогову.

Очолити авторитетну бібліотечну установу, Павла Іванівна стикнулася з низкою проблем, які вимагали розв'язання у стислі строки: це і набір штату (150 осіб), і визначення напрямів роботи новоствореної бібліотеки, труднощі з фінансуванням, комплектуванням фонду, ремонтні роботи та вирішення багатьох інших організаційних питань. А з наданням ДНПБ України статусу науково-дослідної установи постала ще й необхідність розробити напрями її наукової діяльності. Ці складні питання вирішувалися директором спільно з Президією АПН України, особисто з президентом В. Г. Кременем, віце-президентами д-ром пед. наук О. Я. Савченко, д-ром пед. наук В. М. Мадзігоном, академіком-секретарем відділення д-ром пед. наук О. В. Сухомлинською та іншими провідними вченими АПН України, які були опорою й надійними «батьками» в розбудові головної книгозбірні галузі.

Поставивши за мету створити сучасний бібліотечно-інформаційний центр, який має бути помічником кожного освітянина у світі інформації, повноцінно забезпечувати реформаційні процеси в освітянській галузі України, П. І. Рогова закінчила аспірантуру Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського без відриву від виробництва і у 2004 році захистила кандидатську дисертацію на тему «Педагогічні бібліотеки України (II пол. XIX – 20-ті рр. XX ст.)».

Це перше в Україні дослідження, в якому висвітлено

складну історію педагогічних бібліотек України в означений хронологічний період, визначено етапи їх становлення, соціальне призначення й функції як книгозбірень спеціального типу, розроблено термінологічні поняття тощо. Історичне дослідження П. І. Рогової вплинуло на актуалізацію діяльності сучасних педагогічних бібліотек, їхню мету, завдання й, зокрема, напрями діяльності головної педагогічної книгозбірні держави. Тепер уже задуми Павли Іванівни вийшли за рамки однієї, нехай і головної педагогічної бібліотеки – вона усвідомила, що повноцінне інформаційне забезпечення галузі можливе тільки тоді, коли цілеспрямовану діяльність вестимуть усі бібліотеки галузі, об'єднані в єдину мережу, що підтверджує і «Закон України про бібліотеки і бібліотечну справу», в якому зазначено, що державна бібліотека має очолювати відповідну галузеву мережу книгозбірень. Відтак колектив ДНПБ ім. В. О. Сухомлинського під керівництвом директора в межах першої НДР бібліотеки розробляє наукові, науково-методичні та організаційні засади галузевої бібліотечної мережі АПН і МОН України, головною метою якої є цілеспрямована науково-інформаційна діяльність щодо забезпечення розвитку вітчизняної педагогічної науки, освіти і практики, забезпечення фахових потреб освітян, виховання молоді, що навчається. Нині П. І. Рогова продовжує історико-бібліотечнознавче дослідження розвитку освітянських бібліотек, працюючи над монографією.

Суспільним визнанням діяльності ДНПБ України, а отже й роботи її директора, стало присвоєння бібліотеці імені видатного українського педагога В. О. Сухомлинського (розпорядження Кабінету Міністрів України №664-р від 5 листопада 2003 р.). Передання родиною В. О. Сухомлинського до фондів ДНПБ України понад 3 тис. праць видатного українського педагога, надрукованих тридцятьма мовами світу, великої колекції кіно-, фотоматеріалів про педагога-гуманіста, його листів є виявом великої довіри колективу, очолюваному П. І. Роговою. У 2003 р. у ДНПБ України створено меморіальну кімнату – читальний зал Фонду В. О. Сухомлинського, який є лабораторією вивчення ідей видатного педагога науковцями і практиками України і світу.

Потужно розвивається науково-інформаційна діяльність бібліотеки, цілеспрямовано здійснюється бібліографічне, реферативне та оглядово-аналітичне забезпечення освітянської галузі держави.

Інформаційно-комунікативні технології в діяльності бібліотек – інноваційний шлях їх перспективного розвитку на сучасному етапі. Тож під керівництвом П. І. Рогової колектив, долаючи проблеми, активно впроваджує сучасні технології в бібліотечні процеси. У ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського діє локальна комп'ютерна мережа, парк комп'ютерів становить 45 машин. Через веб-портал бібліотеки надано доступ користувачам до електронного каталогу книгозбірень, через навігатор – до баз даних інших бібліотек світу. Створюються повнотекстові бази даних, бібліографічна й реферативна інформація з актуальних психолого-педагогічних питань. На базі медіацентру ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського відкрито Ресурсний інформаційно-освітній центр,

який надає користувачам доступ до повнотекстових статей з англійських книг, журналів та газет, виданих у Великобританії та інших країнах. Центр пропонує також і електронні програми для вивчення англійської мови. Про динамічний розвиток бібліотеки, що розпочала свою діяльність власне з чистого аркуша, і попри всі труднощі становлення в часи економічної нестабільності держави, кадрові та інші об'єктивні проблеми, сформувався й утвердився як науково-дослідний, науково-інформаційний, науково-методичний і координаційний центр освітянських бібліотек АПН України та МОН України, свідчать не тільки кількісні та якісні показники, а й численні публікації, інноваційна, інформаційна та науково-дослідна робота бібліотеки, якою керує П. І. Рогова. Вболіваючи душею за кадровий склад бібліотечних установ, зокрема освітянських, Павли Іванівна зініціювала підготовку в Національному педагогічному університеті ім. М. П. Драгоманова фахівців із інтегрованою спеціальністю «педагог-бібліотекар». З 2003 року проводиться набір студентів на цю спеціальність, де П. І. Рогова викладає курси «Історія бібліотечної справи», «Бібліотекознавство», «Книгознавство», передаючи студентам не тільки знання, а й любов до справи.

Плідну науково-дослідну і практичну діяльність П. І. Рогової у галузі бібліотекознавства та бібліографознавства неодноразово було відзначено нагородами і грамотами, список яких є чималий, але назвемо останні: у 2007 р. за вагомих особистий внесок у забезпечення розвитку освіти і науки в галузі бібліотекознавства, книгознавства та інформаційної діяльності, високий професіоналізм П. І. Рогова нагороджена Почесною грамотою Кабінету Міністрів України та медаллю АПН України «Ушинський К. Д.».

На шляху Павли Іванівни було чимало труднощів, проблем, перемог, радощів від втілення задуманого та все ж найголовнішим є результат – за короткий період розбудовано ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, яка утвердилася як науково-дослідна установа з питань галузевого бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства, науково-інформаційний, координаційний і науково-методичний центр мережі освітянських бібліотек МОН і АПН України, посіла своє місце в інформаційному просторі держави. Бібліотека є визаним лідером педагогічних бібліотек, національним галузевим книгозбищем, головним науково-інформаційним центром забезпечення педагогічної науки, освіти і практики. І в цьому є безперечна заслуга творчого колективу, який очолює П. І. Рогова.

Часом дивуєшся працездатності Павли Іванівни, ентузіазмові, енергійності, з якими вона долає усі труднощі, що об'єктивно постають на шляху творчої особистості. Так працювати можна лише з великою любов'ю до життя, до бібліотечно-просвітницької справи. Побажємо, щоб Зірка Павли Рогової світила довго й натхненно, освітлювала її високий шлях і дарувала тепло людям, які її оточують.

**Олексій Онищенко,
Тетяна Добко**